

oktober '35 t.e.m. maart '36 werden wegens activiteit voor de verboden *Kommunistische* dan wel *Sozialistische Partei Deutschlands* ca. zeventuizend-driehonderd personen gearresteerd en in de twaalf maanden van het jaar '36 alleen al wegens verboden socialistische activiteit bijna twaalfduizend. Een deel hunner werd berecht (hoe groot dat deel was, is niet bekend), anderen werden rechtstreeks naar de concentratiekampen gezonden. Van diegenen die berecht werden, kwamen sommigen óók, zij het later, in de concentratiekampen terecht, want al van eind '33 af was de *Gestapo* er toe overgegaan, veroordeelde oppositionele elementen die hun gerechtelijke straf uitgezeten hadden, in aansluiting daarop naar de concentratiekampen te sturen. Ook leden van andere groepen belandden daar in, en wel zonder enige berechting: Jehova's Getuigen ('*Bibelforscher*'), mannelijke homoseksuelen, misdadigers en 'asocialen'.

Het arresteren van Jehova's Getuigen begon in de herfst van '36 – er zijn toen en in later jaren in Duitsland vermoedelijk zesduizend gearresteerd, mannen en vrouwen.

Wanneer het naar concentratiekampen overbrengen van mannelijke homoseksuelen begonnen is en hoevelen hunner in totaal opgepakt zijn, is niet bekend – vermoedelijk zette de vervolging eind '36 in, kort nadat Himmler in een toespraak betoogd had (in verscheidene Duitse medische publikaties kon men in die tijd hetzelfde betoog vinden) dat men ten aanzien van hen moest '*zurückkehren zu dem nordischen Leitgedanken der Ausmerzung der Entarteten*'.¹

Het in concentratiekampen opsluiten van recidivisten was al eerder begonnen: hier en daar, met name in Beieren, al in '33, in de rest van Duitsland in '35. Het betrof dan personen die op dat moment hun straf uitzaten. Begin '37 werden evenwel ca. tweeduizend '*Gewohnheitsverbrecher*' preventief gearresteerd en naar concentratiekampen overgebracht (de betrokkenen moesten tevoren minstens driemaal tot minstens een half jaar gevangenisstraf veroordeeld zijn) en het *Reichsinnenministerium* bepaalde toen dat voortaan evenzo gehandeld moest worden met personen wier '*asoziales Verhalten die Allgemeinheit*' in gevaar zou brengen (daar vielen ook de Zigeuners onder). Een jaar later, begin '38, pakte men een onbekend aantal '*Arbeits-scheue*' op (personen die zich aan regelmatig werk onttrokken); zij verdwenen naar Buchenwald, en in juni '38 werden nieuwe 'asocialen' maar ook alle mannelijke Joden die ooit met de strafrechter in aanraking geweest waren, datzelfde kamp binnengevoerd.

¹ Aangehaald in Harry Wilde: *Das Schicksal der Verfeimten. Die Verfolgung der Homosexuellen im 'Dritten Reich' und ihre Stellung in der heutigen Gesellschaft* (1969), p. 36.